

Analyse

Hvor går de unge hen efter specialefterskolen? Ungdomsuddannelser blandt unge med særlige læringsforudsætninger 2010-2014

Forfatter: Mette Hjort-Madsen, konsulent

Forord af Astrid Haim Thomsen, vejleder, Waldemarsbo Efterskole

Denne rapport fra Efterskoleforeningen viser, at unge med særlige læringsforudsætninger også har muligheden for at gennemføre en ungdomsuddannelse, men at vejen ofte er længere og skal gå ad alternative ruter for at nå målet.

Rapporten viser, at denne gruppe unge har brug for tid – masser af tid. Tid, der fyldes af anerkendelse, opmuntring, støtte og personlig modning. Om denne tid bruges på en STU, EGU, EUD, fri fagskole, produktionsskole eller et helt andet uddannelsesstilbud kommer an på den enkelte unges forudsætninger og kompetencer. Undersøgelsen viser bl.a., at en væsentlig del af de unge, der tager en EGU, går videre på et erhvervsfagligt grundforløb. De har haft brug for den personlige og faglige modning i EGU'en for at blive klar.

Den første og største faktor for disse unge er motivation – det er vores fokus på efterskolerne, at vise disse unge, at vi kan rumme dem socialt, fagligt og personligt, og på den måde styrke deres tro på sig selv og deres lyst til at lære. Det er grobund for motivation.

Som vejleder på en specialefterskole er den vigtigste opgave at møde den enkelte elev der, hvor han/hun er lige nu, at kunne se elevens potentialer frem for begrænsninger. Det er vigtigt at kunne opdele vejen mod drømmejobbet i "trin", som man kan tage ét ad gangen, og hvor det er tilladt at ændre kurs, hvis man finder ud af, at man i virkeligheden passede bedre i et andet erhverv.

En undersøgelse som denne er et vigtigt værktøj i vejledningen, da vi har brug for vide, hvordan det går vores elever videre i livet, for at kunne levere det rigtige produkt og vejlede i den rigtige retning for den enkelte.

Fra specialefterskolernes side arbejder vi på, at alle vores elever skal have mulighed for at tage en ungdomsuddannelse - vores elever både kan og vil!

Undersøgelsen giver anledning til at have fokus på succeskriterierne - Hvad er målet for den enkelte unge? Er en afgangseksamen det eneste, der betyder noget? Og hvad kan man så, hvis man ikke kan tage en eksamen?

Det er mit håb, at Efterskoleforeningen om nogle år vil lave en lignende undersøgelse, hvor vi kan se effekten af den nye EUD-reform. Hvilken indvirkning har reformen haft på gruppen af unge med særlige læringsforudsætninger? Vil de stadig kunne tage en EUD – evt. efter en STU eller EGU – eller er dette ikke længere en mulighed?

Ligestilles disse unge med andre unge, således at alle unge har mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse? Dette skal fortsat være i fokus fra vejleder-side og fra specialefterskolernes side, og det understøttes af denne undersøgelse – rigtig god læselyst!

Astrid Haim Thomsen

Indledning

Dette notat er en beskrivende analyse af uddannelsesstatus og -valg hos elever fra efterskoler med et samlet særligt tilbud, dvs. efterskoler for unge med særlige læringsforudsætninger. I 2016 er der i alt 38 specialetferskoler i Danmark. 20 skoler er målrettet ordblinde elever, mens 18 skoler er for unge med særlige behov.

Data i analysen bygger på et registerudtræk fra Danmarks Statistik og omfatter alle unge, der afsluttede enten 9. eller 10. klasse på en ordblinde- eller specialetferskole i 2010. Data omfatter 1151 unge, der afsluttede 10. klasse og 1096 elever fra 9. klasse.

Analysen viser de enkelte elevers status pr. 31/12 i det enkelte år. Vi har prioriteret formelle, adgangs- eller kompetencegivende ungdomsuddannelser (gymnasiale og erhvervsfaglige, EUD samt EGU) øverst. Det vil sige, at vi ikke kan se, om elever, der går på EUD, har været omkring en produktionsskole eller en EGU eller STU på vejen dertil. Vi har valgt også at prioritere EGU selvstændigt for at få overblik over, hvor mange, der har en EGU som højest gennemførte uddannelse 4 år efter efterskolen.

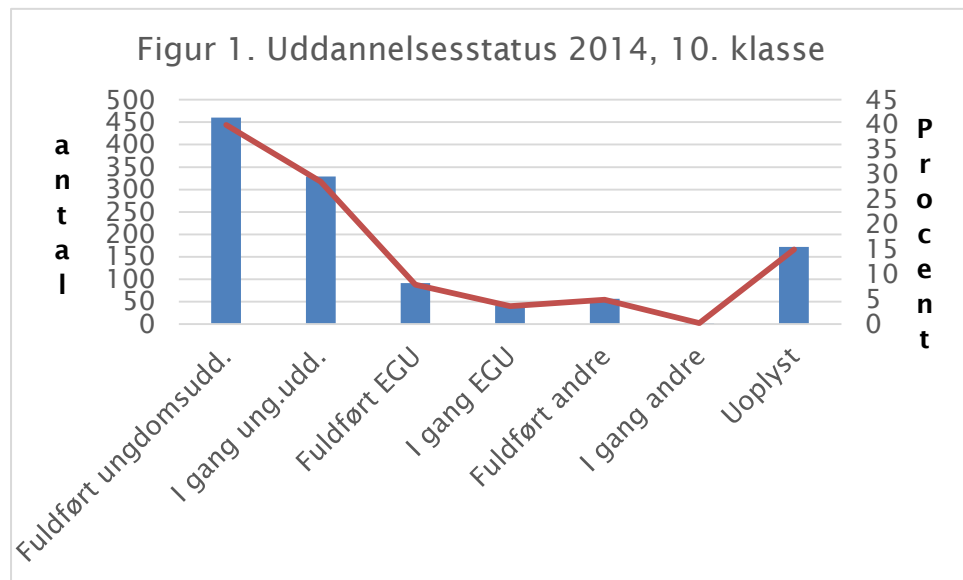
Nedenfor gennemgås kort analysens væsentligste konklusioner. I de efterfølgende afsnit uddybes resultaterne hver for sig.

Analysens væsentligste konklusioner

- 48% fra specialetferskolens 10. klasse har fuldført en ungdomsuddannelse fire år efter, de forlod efterskolen. For 9. klasse er det 32%.
- 33% fra 10. klasse og 49% fra 9. klasse er stadig i gang med ungdomsuddannelsen 4 år efter.
- De erhvervsfaglige uddannelser er de mest populære valg, hvoraf hovedparten fra både 9. og 10. klasse har gennemført eller er i gang med et erhvervsfagligt hovedforløb (EUD).
- Mange elever, som først gennemfører en EGU, går efterfølgende videre på EUD.
- Den Særligt Tilrettelagte Ungdomsuddannelse, STU, er mest søgt af elever, der også har gået i 10. klasse på en specialetferskole. Blandt disse er der lige mange, som gennemfører hhv. STU og EUD med hver 34% af eleverne.
- Over 50% af eleverne fra både 9. og 10. klasse på specialetferskole, som går i gang med en ungdomsuddannelse, gennemfører uden pauser.

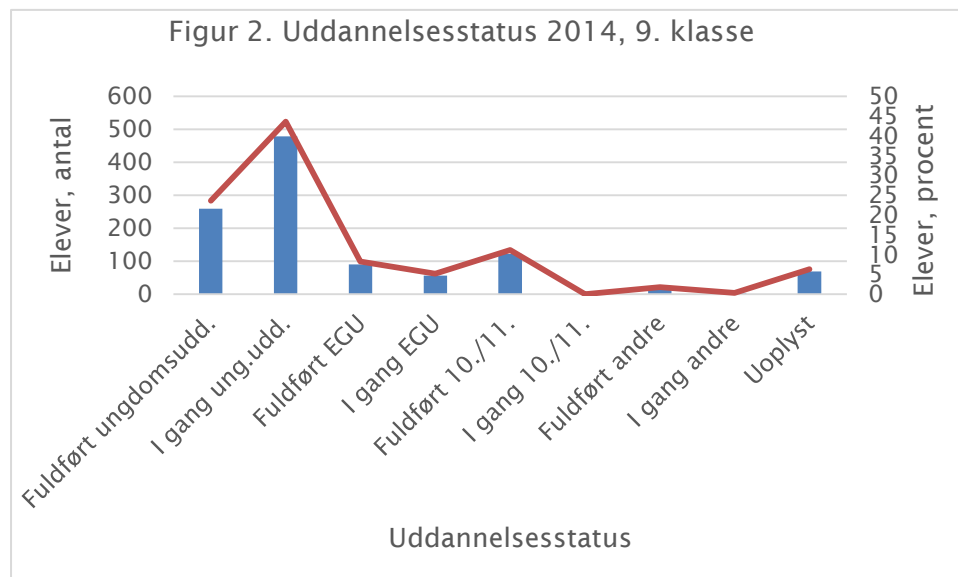
Unge fra specialefterskoler gennemfører ungdomsuddannelsen

Figur 1 viser 10. klasse-elevernes uddannelsesstatus i 2014.

Figuren viser, at 40% eller 451 af eleverne fra 10. klasse har gennemført en ungdomsuddannelse. Hertil skal lægges 8%, som har fuldført en EGU, mens 5% har gennemført andre uddannelser, som fx er VUC enkeltfag. Samlet set er det således 53%, der har gennemført en uddannelse efter efterskolen. 29% af eleverne er stadig i gang med ungdomsuddannelsen fire år efter, de forlod efterskolen. 15% af eleverne er iflg. registrene 'uoplyst'. Det kan godt dække over, at de tager en uddannelse, som ikke indgår i Danmarks Statistiks registre, men det vil næppe være tilfældet for ret mange elever fra specialefterskoler.

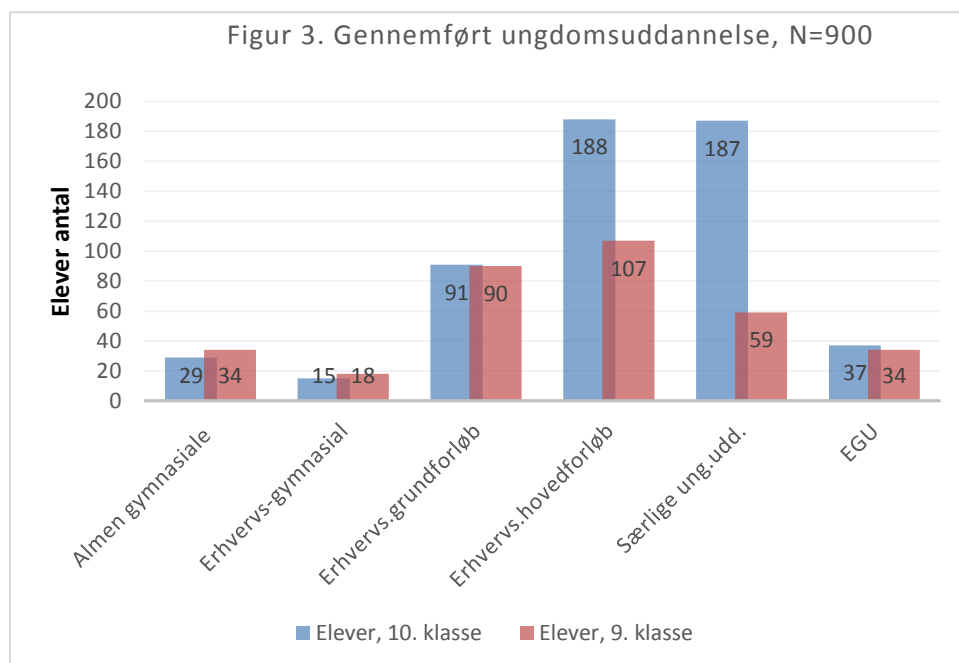
Figur 2 viser uddannelsesstatus i 2014 for de elever, der gik ud af 9. klasse på specialefterskole i 2010.

Figuren viser, at 24% har fuldført en ungdomsuddannelse, mens 44% stadig er i gang. Samme andel, som for 10. kl, nemlig 8% har gennemført en EGU. 122 elever eller 11% er alene registreret som fuldført 10./11. klasse. Hvis 9. klasse skal sammenlignes med 10. klasse, skal denne gruppe lægges sammen med andelen af elever, der ikke er startet/uoplyst på 6%.

Erhvervsuddannelser er mest populære

Figur 3 viser, hvilke ungdomsuddannelser, de unge har valgt. Figuren omfatter de 551 elever (48%) fra 10. klasse og de 349 (32%) elever fra 9. klasse, der har gennemført en ungdomsuddannelse inklusiv EGU i 2014.

Note: Der var i alt 11 elever, som havde gennemført en anden erhvervsfaglig uddannelse. Disse er udtaget af figuren pga. det lave antal.

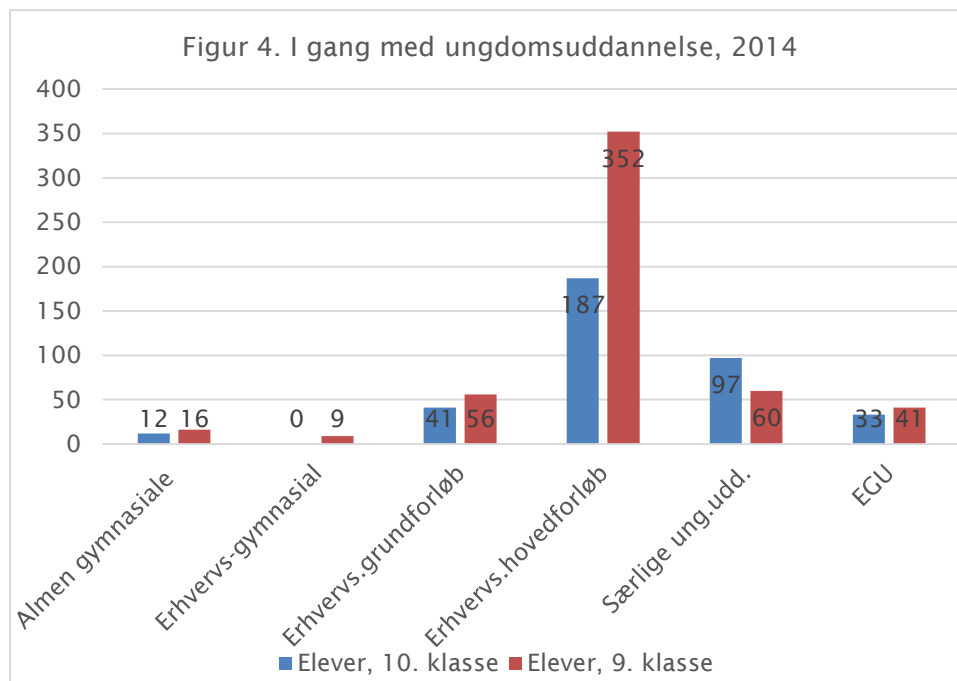
Figuren viser, at der er lige mange elever fra 10. klasse, som har valgt hhv. et erhvervsfagligt hovedforløb og en STU. Dernæst følger ca. 90 elever fra både 10. og 9. klasse, der alene har gennemført et erhvervsfagligt grundforløb. Kun ca. 8 % vælger en gymnasial uddannelse.

Det erhvervsfaglige grundforløb er introduktionsforløbet til erhvervsuddannelsen, som skal gennemføres før hovedforløbet. Grundforløbet kan være alt fra 20 til 60 uger. Det er en forudsætning for at gå videre til hovedforløbet, at de unge har en praktikaftale. De unge, som fremgår af figuren under grundforløbet, er således ikke kommet videre i perioden. En mulig forklaring kan være, at de ikke har været i stand til at finde et praktiksted.

De hhv. 37 og 34 elever, der har gennemført en EGU, er ikke udtryk for alle elever, der tager denne uddannelse. I 2012 var der således samlet set 129 elever i gang med en EGU. En væsentlig del af disse unge er efterfølgende højst sandsynligt gået videre på et erhvervsfagligt hovedforløb.

Andelen af elever, der har gennemført en STU er langt mindre for 9. klasse end for 10. klasse. En sandsynlig forklaring er, at denne uddannelse er mest anvendt til elever fra efterskoler for unge med særlige behov. Elever fra ordblind efterskoler har oftest stærkere læringsmæssige forudsætninger og er mindre tilbøjelige til at gå i 10. klasse.

Figur 4 viser uddannelsesvalget for de elever, der i 2014 stadig var i gang.

Figuren viser, at hovedparten af de elever, der stadig var i gang i 2014, var i gang med et erhvervsfagligt hovedforløb. Det gjaldt hhv. 187 af eleverne fra 10. klasse og 352 af eleverne fra 9. klasse. Fra 10. klasse var yderligere 97 i gang med en STU, mens 33 var i gang med en EGU. For 9. klasse var det hhv. 60 og 41 elever, der var i gang med disse uddannelser. Der var også hhv. 41 og 56 af eleverne, som fire år efter afslutningen af efterskolen var i gang med et erhvervsfagligt grundforløb.

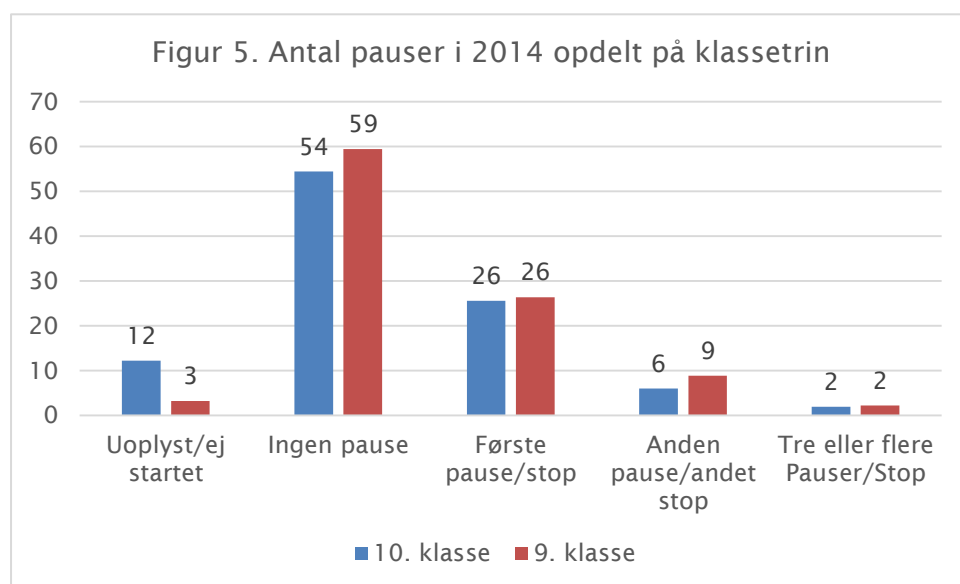
I forhold til erhvervsfaglige hovedforløb er det vigtigt at understrege, at mange uddannelser varer længere end 3 år, hvilket betyder, at eleverne ikke kan være færdige fire år efter, de afsluttede 9. klasse, hvis de også har gået i 10. klasse, som ca. 55% af eleverne fra 9. klasse på specialefterskolerne gør. Derfor er det også forventeligt, at størsteparten af de unge, som stadig er i gang, netop er i gang med et erhvervsfagligt hovedforløb. I forhold til STU og EGU kan andelen, der stadig er i gang, dels forklares med, at der i mange tilfælde går lang tid med visitering til uddannelserne og dels, at de unge måske har været omkring andre uddannelser først.

Mindre grupper på 12 og 16 elever er i gang med en almen gymnasial uddannelse, og 9 elever fra 9. klasse er i gang med en erhvervs-gymnasial uddannelse.

Pauser i ungdomsuddannelsen

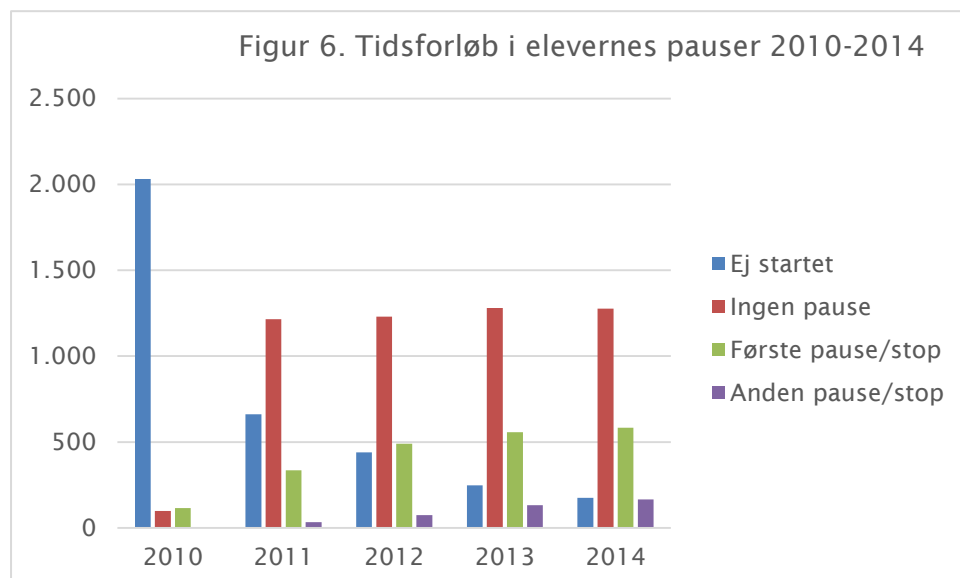
Analysen omfatter også en opgørelse af hvor mange pauser, eleverne holder undervejs i deres videre uddannelse fra 2010 til 2014. En pause er karakteriseret ved, at der går tre måneder eller mere efter et afbrud, før eleven starter på en ny uddannelse. På baggrund af denne analyse er det desværre ikke muligt at opgøre, hvilke elever, der springer helt fra og hvilke, der starter igen.

Figur 5 viser elevernes procentvise fordeling i 2014 på hhv. ej startet, ingen pause, en pause og anden pause fra 2010 til 2014. Figuren omfatter både 9. og 10. klasse, i alt 2.201 elever. Der er 46 elever eller ca. 2% i perioden, som har holdt tre pauser eller flere.

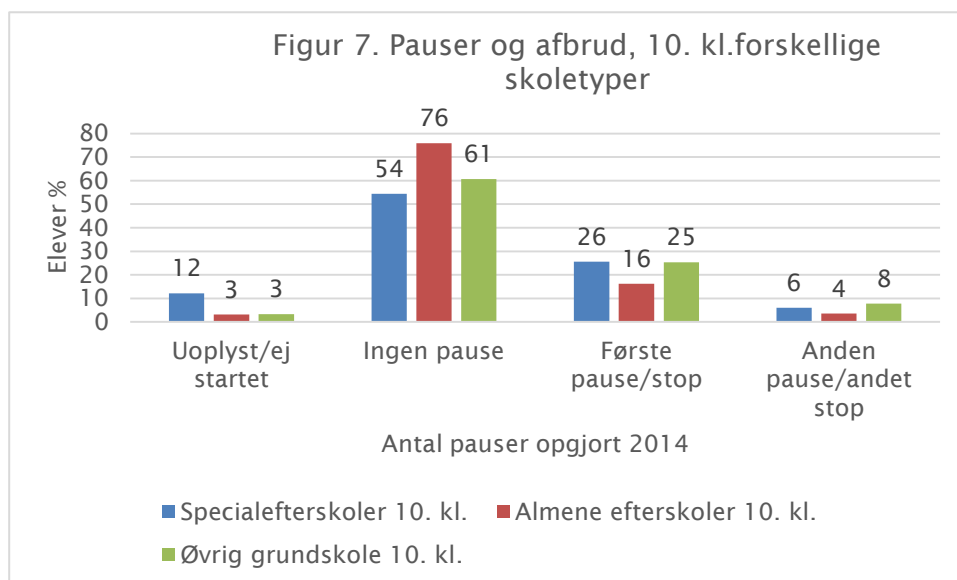
Figuren viser, at over halvdelen af eleverne fra både 9. og 10. klasse ikke har holdt nogen pauser i deres uddannelsesforløb fra 2010 til 2014. Der er 26% fra hver årgang, som har holdt 1 pause/er droppet ud, mens 6% og 9% har nået at holde to pauser i perioden. Fra 10. klasse er det 12% som er registreret som ej startet. Det gælder kun 3% fra 9. klasse. 2% har nået at holde tre pauser.

Hvis man kigger på tidsforløbet i elevernes pauser, siger det noget om hvor hurtigt/langsomt, de unge kommer videre, se figur 6. Status for de enkelte år er 31/12.

Figur 6 viser, at hovedparten af de unge ikke går videre umiddelbart efter efterskolen. I 2011 er størsteparten imidlertid kommet videre i systemet (rød søjle) og en gruppe har også nået at holde deres første pause (grøn søjle). Andelen der holder pause stiger herefter svagt frem til 2014, hvor 166 elever (lilla søjle) også har nået at holde 2 pauser.

Det er altid vanskeligt at sammenligne elever fra specialefterskoler med andre skoleformer, da elevgrundlaget er så forskelligt. I forhold til pauser gør vi her en undtagelse. Figur 7 viser andelen af elever fra 10. klasse på hhv. specialefterskole, almen efterskole og folkeskolen, fordelt på pauser.

Figuren viser, at andelen fra specialefterskolen, som er uoplyst/ikke er startet endnu er større end for de øvrige skoleformer. Deraf følgende er andelen, som gennemfører uden pauser også mindre. Andelen, der i 2014 har holdt én pause er imidlertid på niveau med folke- og friskoler, mens andelen, som har holdt to pauser, er mindre.

Konklusion og perspektivering

Analysen viser, at en væsentlig andel af eleverne fra efterskoler med et samlet særligt tilbud gennemfører en formel ungdomsuddannelse. Den viser også, at der er mange veje til målet og at en væsentlig del af de unge ikke starter direkte efter efterskolen. Omvendt, så gennemfører de uden pauser, når de først kommer i gang, og andelen, der afbryder uddannelsen en eller flere gange er på niveau med folkeskolens 10. klasse. Det indikerer, at specialefterskolerne er gode til at vejlede de unge til de rigtige uddannelsesvalg. Specialefterskolerne er dermed habile leverandører af elever til EUD.

Den store andel, der vælger en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse, indikerer, at vejledere på specialefterskoler ofte bevæger sig i krydsfeltet mellem uddannelsesvejledning og socialrådgivning, da skolerne er dybt afhængige af samarbejde med elevens hjemkommune i forhold til STU.

Der kan være mange årsager til, at en gruppe af elever ikke kommer videre end det erhvervsfaglige grundforløb, og problemstillingen med mangel på praktikpladser gælder ikke kun elever med særlige læringsforudsætninger. Det er dog værd at bemærke, at denne gruppe sandsynligvis er særlig udsat i denne forbindelse, fordi svage familiære og sociale netværk ofte gør det endnu sværere at finde en praktikplads.

31-05-2016